

TEMATIKUS FOGLALKOZÁS

ELFELEJTETT ÓSI MESTERSÉGEK AMI NEM CSAK CSALÁDNÉV LEHET

Bognár, Fazekas, Kádár, Kovács, Pintér, Szűcs, Takács, Timár, Varga

KONCEPCIÓ:

Csatlakozva és megerősítve az iskolai kompetencia alapú oktatást, a múzeum is törekszik egy-egy részterületet fejleszteni, megerősíteni. Hiszen a múzeumi foglalkozásokon számos terület fejlesztésére nyílik lehetőség (az anyanyelvi kommunikáción keresztül az általános tanulási képességek fejlesztéséig, elsajátításáig).

HONNAN-HOVA:

A kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítására a tematikus foglalkozásokon is lehetőség nyílik. Pl.: - az ismeretek önálló feldolgozására (2-3 fős) kiscsoportokban

- önálló jegyzetkészítésre
- beszámolók tartására, amellyel a nyelvi kifejezőkészséget fejlesztem
- érdeklődés felkeltésére
- önálló kutatómunkára
- ismeretek közös feldolgozására
- egyéni bánásmód, gyengébbek segítése

PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSÜNK:

Ráhangelni a tanulókat – akár játékos formában is – az új ismeretek megszerzésére. Felkelteni érdeklődésüket, mi a szép, mi az érték egy-egy „ősi” foglalkozásban, amelyek elengedhetetlenül fontosak voltak a múltban, a Szentesen élt emberek életében. Ezek a mesterségek jelentették az itt élő emberek megélhetőségi lehetőségét. Ugyanakkor korunkban is szükség van ezek közül egyre több mesterségre. Így tudjuk orientálni a tanulók pályaválasztását.

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ SZAKEMBEREK:

- múzeumpedagógus
- muzeológus
- technikus
- gyűjteménykezelő

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ESZKÖZÖK:

Technika: PC, projektor, kivetítő, video- és CD lejátszó, magnó, interaktív (PC-re alapozott) ismeretszerzési pont,
Demonstráció: makett, műtárgymásolat, műtárgy
Egyéb segédeszközök: papír, írószer, feladatlap, jelmez, puzzle, memória, stb.

KÉNYELMI FELSZERELTSÉG:

- ruhatár
- múzeumbolt
- ülőpárnák, hordozható székek (kiállítás)

- asztalok és székek (foglalkoztató)

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

1. foglalkozás:

CÉHEK, IPAROSOK, SEGÉDEK

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

- 2-3 fős csoportokban önállóan keresik meg és dolgozzák fel a következő feladatokat:
 1. csoport: Céhek megalakulása
 2. csoport: Foglalkozások
 3. csoport: Céhen belüli foglalkozások
 4. csoport: Céhbehívó levél
 5. csoport: Céhládák
 6. csoport: Cégérek
 7. csoport: Pecsétek
 8. csoport: Mesterlevelek
 9. csoport: Könyvek (céhek, mesterek életéből)
 10. csoport: Ipartestületek
- Közös feldolgozás, megbeszélés, beszámolókkal.
Az örökváltsági szerződés megkötése előtt a céhek életéről
1767. A céhek megalakulása
Egyszakmás céhek
Ipartestületekben található foglalkozások
INAS-TANULÓ-MESTER tárgyi relikviái
Az összetartozást szimbolikusan kifejező tárgyi kellékek:
-CÉHBEHÍVÓ LEVÉL
-VÁNDOR KÖNYV
-CÉHLÁDA
-CÉGÉR
-PECSÉTEK
Ipartestületek székháza

2. foglalkozás:

SZÓ, FON NEM TAKÁCS

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

Lenfeldolgozás mozzanatai és eszközei: kiszaggatás, áztatás, szárítás, törés-TILÓ, tiszttítás-GEREBEN, sodrás-GUZSALY, ORSÓ, ROKKA, motollálás-MOTOLLA

A fonóban: fűtés, világítás, csemegék

Fonóbeli szórakozások

TAKÁCSOK: falusi iparúzó emberek, akik a parasztasszonyok által készített lenkender fonalból szőtték a vásznat, szakokat, ponyvának való durva szövetet.

Szövési technikák – mintatíncs

Bemutató: régi törölközők, szöttek

Kiegészítő rész: fonóbeli dalok, játékok eljátszása.

3. foglalkozás:

„AKKOR BOLDOG A CIPÉSZ...” CIPÉSZ, CSIZMADIA

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

1744-BEN KELETKEZETT CÉHSZABÁLYZAT

1819-ES CÉHLEVÉL

A céhekben katolikus, református és evangélikus vallású iparosok tevékenykedtek.

1830-ban 150 iparos volt Szentesen.

A nyersanyagok a VARGÁK, illetve TÍMÁROK készítették elő.

A bőrkikészítés a CSIZMADIA feladata.

CIPÉSZMESTER: a felsőrészt a talphoz illesztette

Népies neve: suszter - lábbeli javítás

Zemlényi István cipésműhelye még ma is működik

Nagy József cipésműhelye

Berendezési tárgyai: mesterlevél, varrógép, asztal, kaptafa, sámfa, ár, kalapács...

Csizmához

- szárához

- fejéhez

Kiegészítő rész:

- történet József Attila: Csoszogi az öreg suszter

- vers: Móra Ferenc: Cinege cipője

- ének: Akkor boldog a cipész...

Rögzítés: hiányos mondat kiegészítése:

_____ész, _____adia

Bőrkikészítéssel a _____ már nem foglalkoztak, a nyersanyagot a vargák, illetve tímárok biztosították számukra. Az iparosok kevés és olcsó eszközzel dolgoztak, munkájuk a gyári termékek előretörésével jórészt a felső _____ hoz illesztéséből és a _____ belik javításából állt.

4. foglalkozás:

„MÉZESBÁBUT VEGYENEK” Mézeskalácsos

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

Mézeskalács kellékei: liszt, méz, cukorszirup

Készítése: formákkal =NYOMÓDÚCOK

Nyomódúc: körtefa, dió-tölgy-juhar és jávorfából készült

Formák: vésővel, kaparóval, fakalapáccsal, fakéssel készültek

Legjellegzetesebb motívum kincsek: kerek alakú tányér, szív, virág, huszár, baba, betyár

Mézeskalács díszítése

ARADI JÁNOS mézeskalácsos műhelyének tárgyai: liszt, keverőtál, kemence, falapát, különböző formák

Kiegészítő rész: Ma hol találkozunk mézes kalács figurákkal?

Mézből készült viaszgyertya

Találós kérdések

Ének: Méz, méz, méz

Rögzítés: hiányos mondat

A _____ kalácsosok lisztből, _____ből és cukorszirupból készítették jellegzetes, többnyire díszített süteményeiket, amelyeket búcsúkon és vásárokon árúsítottak.

A _____ kialakításához és díszítéséhez használatos formákat maguk a mesterek és segédek készítették el. A legjellegzetesebb minták közé tartozik a kerek alakú tányér, a huszár, a baba, valamint a betyár és a _____ figura.

5. foglalkozás:

„ÉG A GYERTYA ÉG” Gyertyaöntő

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

A gyertyakészítést az önálló iparúzők mellett a szappanfőzők és mézeskalácsosok is gyakorolták.

A gyertyakészítés ősi módja és mozzanatai:

- kézzel való megformálás
- gyúrás
- melegítéssel a faggyú lágyítása
- a bél köré nyomkodása
- tenyérrel elsimitása

Eszközzel végzett kellékei:

Gyertyamártó edény = gazdagon díszített hasáb formájú fazekas termék

Megolvasztott marhafaggyú vagy viasz

Gyertyabél = lenfonálból vagy pamutból sodorták

A viaszba mártogatták a gyertyabelet.

Újabb mód: öntés – hengerbádog vagy üvegformába

Kiegészítő rész:

- A felsorolt mesterségek közül melyik a kakuktkojás alapanyag szempontjából: bogár, talicskás, gyertyaöntő, kádár. Miért?
- Történet: Andersen: A két viaszgyertya
- Találós kérdés: könnye csepeg ölébe, mondd meg hamar miféle?
- Gyertyakészítés mártogatással, méhviaszból sodrással

6. foglalkozás:

„ADDIG JÁR A KORSÓ A KÚTRA...” KORSÓS

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

Az agyagiparosok helyben kitermelt anyagból nem tűzálló terméket, korsókat készítettek.

1928-ban 10 agyagiparos volt Szentesen

Város szélén voltak az égetőkemencék

Készítés mozzanatai:

- agyag előkészítése – férfimunka
- beáztatás
- evezővel sűrű lévé kavarták
- szűrés – rostán keresztül ládába
- festék őrlése, törése – női munka

Fekete edény készítése:

- sajátot technikán alapszik
- égetés
- katlan lezárása – oxigén nem jut be
- szénpor beszórása

Használatuk: tárolás, vízhordás

Kész tárgyak: korsók, kanták, locsolók, tál, bögre, virágcserep, mozsár, szilke, csirkeitató

Mázás kerámiák készítése

Híres feketekerámia készítő városok: Nádudvar, Mezőtúr, Szentes, Kalocsa, Mohács, Szekszárd

CSÁKÓ LAJOS fazekasmester műhelye

Kellékei: agyag

Lábbal hajtós korongozó

Kész korsók

Égetés: kisfilm megtekintése

Kiégetett fekete edények

Találós kérdések: Melyik só nem olvad el a víztől?

Rögzítés: feladatlap

1. Melyik szentesi fazekas látható a filmben?
2. Milyen szín jellemzi az így készült kerámiát?
3. Mi a fazekas népies elnevezése?
4. Milyen munkaeszköz látható a képen?

5. Milyen kitüntetést kapott utoljára Bese László szentesi fazekas?

7. foglalkozás:

„NYIKOROG, NYEKEREG, HA TOLJA EGY KISGYEREK” Talicskás

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

Önálló iparaggá vált az árvízvédelmi munkák idején.

1920-ban 7 talicskakészítő volt Szentesen.

Főleg kubikosoknak készítették.

Híres talicskakészítők: Zelei, Támadás, Vidovics család

Talicska részei: kereke, lába – szilból

Talicska – akác, nyár, tölgy, fűzből készült

Műhely eszközei: satupad, fűrész, véső, kalapács, talicska egyes részei

Rögzítés: Hiányos mondatok kiegészítése

Tal _____

A _____ készítés önálló iparaggá válásában fontos szerep jutott az árvízvédelmi munkálatoknak, hiszen a _____ hordó eszközök iránt megnőtt a kereslet. A XX: század elején a városban a Zelei, Támadás, illetve _____ János foglalkozott a mesterséggel.

Feladatlap:

1. Hogy hívták a szentesi embereket, akiknek fő munkaeszköze a talicska volt?
2. Mit csináltak?

8. foglalkozás:

KÁDÁR VAGY PINTÉR?

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

Hordókat, káposztáskádat, túrósdézsát, favödröket készít a kádár.

DÓCZY SÁNDOR kádármester műhelye.

Szentesen volt inas, majd vándorlegény (erről dokumentumok)

Elvégezte a borászati szakiskolát. Szerszámaint maga készítette, különböző díszítéssel és monogrammal látta el. Saját készítésű JANCSIBAKJA volt, amit FAJANCSI = vonószerknek nevezett. Ebbe szorította a kisebb dongákat.

1927-ben aranyérmét kapott munkájáért (erről dokumentum)

Rögzítés: képfelismerés

Milyen jellegzetes munkaeszköz látható a képen?

Írd a kép alá, mi a kádár népies neve?

9. foglalkozás:

CSUPA DARAB, MÉGIS SZALAD Kocsikészítő = bognár

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

A bognár, a kerékgyártó szekereket, kocsikat készített.

Különböző méretű talicskát, szerszámnyelet, fejfákat, sírkeresztet készítettek.

A kocsik fa részeit kovács vasalta, ezért a két mesterség között szoros kapcsolat volt.

Kovács – bognár közös céhet alapított.

A bognárok a faanyagot fakereskedőktől vették.

Használható jó fal: amit több évvel ezelőtt vágtak ki. Ezért szárították a fát. Kérgét fejszével bevagdalták, hogy jobban száradjon.

NAGY BÁLINT bognárműhelye

Segéd-tanonc kiállításán oklevelet kapott.

Műhelyében található eszközök bemutatása (egy komplett bognárműhely látható)

Rögzítés:

1. Találós kérdés: Csupa darab, mégis szalad – szekér
2. Hiányos mondatok:

A _____ gyártók szekereket, _____ készítettek, ami alapos szakmai felkészültséget kíván a mesteremberektől. Termékeik között megtaláljuk a különböző méretű és formájú talicskákat, _____ nyeleket, fejfákat és _____ kereszteteket.

3. Párosítsd a mesterségeket elnevezéseik alapján!

bognár	pintér
kádár	gölöncsér
fazekas	kerékgyártó

10. foglalkozás:

KIPI-KOPI KALAPÁCS, ÍGY KALAPÁL A KOVÁCS

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

A kovácsmesterség nagy múltra tekint vissza.

1818-ban szerezték meg a céhműködéshez szükséges levelet.

1828-ban 45 kovács volt Szentesen.

Fontos mesterség volt a paraszti gazdálkodás mindennapjaiban:

- lovat patkolt
- kocsit vasalt
- javította az ekevasat
- mezőgazdasági szerszámokat készített

Maga készítette munkaeszközeit: fogó, kézilyukasztó, pontozó, kézivágó, kalapács, üllőbetét

Fontos kelléke (amit vásárolt): üllőfűjtató gép, satu

TIHANYI SÁNDOR kovácsműhelye

Árjegyzék található: ráfhúzás

Lóvasalás

Ekék, boronák javítása

A műhely bemutatása kiemelve a fűjtató működését, lópatkolás.

Rögzítés: Párosítsd a mesterségeket a rájuk jellemző termékekkel!

vászon fazekas

kocsi, szekér szíjgyártó

hordó kovács

lószerszám bognár

patkó kádár

kanta takács

Találós kérdés: Mi megy a feje tetején? (patkószeg a patkóba)

11. foglalkozás:

PARIPÁM CSODASZÉP PEJKÓ SZÍJGYÁRTÓ

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

A mesterség művelői emberi ruházatokhoz, lószerszámokhoz, használati tárgyakhoz szükséges szíjak elkészítésével foglalkoztak.

Már nem foglalkoztak bőrkikészítéssel.

A vargák által előkészített alapanyagból dolgoztak.

Szerszámaik: kösű vagy csikó néven ismert varrószék

Szorítóval felszerelt pad

Kalapáló tuskó

Fogók, kések

Munka mozzanatai: szabás, varrás

RÉBELI SZABÓ ANDRÁS MŰHELYE

Készített termékei: veretes, parádés lószerszám

kumet

karikás és ökörhajtó ostor

nyakszija

nyereg, nyeregtáska

1940-től a honvédség számára tüzérségi hámot, nyeret, kantárt és kantárfejet is készített.

12. foglalkozás:

„MIT SÜTSZ, KIS SZÚCS...”

Szúcs

Ajánlott korosztály: 10-18 év

Időtartam: 60 perc

Az óra felépítése:

1777-ben a szabók, szúcsók és szűrszabók alakítottak céhet.

1778-ban nyerték el a szúcslegények a szabályzatukat.

1828-ban 25 szúcs tevékenykedett Szentesen

A szúcsók által készített munkák:

- selyem és posztóborítású felsőruhák bélelése
- paraszti viselet
- hátibőrök
- subák

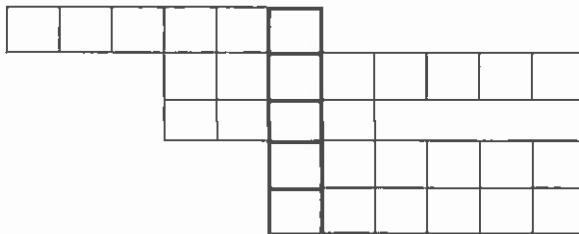
Iparosok csávázott alapanyagból dolgoztak, amelyről a hártját vagy huslást káköval szedték le.

Munkafolyamatok:

- előkészített bőrt puhára törték
- a bőrt késsel szabták
- varrás, műhelyasztalon három élű tűvel

FEKETE IGNÁC szúcs műhelye: mintakönyvek – minták – díszítmények, motívumok

1. Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

Kérdések:

1. Vas megmunkálásával foglalkozó mester
2. Bútorok készítésével foglalkozó iparos
3. Népi viseleti darab
4. Lábbelik javítását végzi
5. Kenderfeldolgozás egyik fontos mozzanata

Megfejtést megkapod, ha függőlegesen összeolvasod a kivastagított sort.

2. Mivel foglalkozott a megfejtett mesterember?

SZÜKSÉGLETEK VALAMENNYI ÓRÁHOZ:

Személyi:

Részletes tematika, óravázlat kidolgozása, ismertető/demonstráció/feladatlap/ruhák, öltözetek stb. tervezése, modellezése az iskolák szakos tanárainak bevonásával

Helyi, kistérségi pedagógusok előtti közzé tétel

Demonstrációs anyagok készítése/készítése
Múzeumi tárgyi anyagok kiválasztása
Múzeumi tárgyi anyagok előkészítése, visszasorolása
Technika biztosítása
Dokumentálás
Internetes elhelyezés

Dologi:

Foglalkoztató anyagok, segédanyagok, feladatlapok szerkesztése, sokszorosítása, szemléltető képek, makettek, műtárgymásolatok *készítése*, scannelés, nagyítás, laminálás, puzzle-k készítése, pecsételők, ruházatok készítése

Segédeszközök: PC, projektor, DVD-lejátszó, CD-lejátszó, kazettás magnó, diavetítő, TV, acéltábla, asztalok, székek, ülőpárnák,

Technikai háttéreszközök: nyomtató, scannel, spirálozógép és tartozékai, laminológép és tartozékai,

Egyéb eszközök: CD-k, DVD-k, kazetták, felírotáblák, fénymásoló papírok, festépatronok, kartonok, védőkesztyűk, pecsétviasz, ollók, ragasztók, színes ceruzák, festékek, filctollak, ecsetek, vizes edények, rajztáblák, gyurma, dossziék, dobozok, parafatáblák, rajzszőgek, rajzlapok, textilek, kapcsok, csipeszek, faanyagok, stb.